

Alexander Sergejevič Puškin

Александр Сергеевич Пушкин

(1799-1837)

ŽIVOTOPIS: Narodil sa v Moskve 6. júna 1799. Po otcovi Sergejovi Lvovičovi pochádzal zo starého šľachtického rodu, matka Anna Osipovna bola vnučkou etiópskeho murína Ibrahima Hannibala, krstného syna a oblúbenca cára Petra Veľkého. Mal staršiu sestru Alexandru a mladšieho brata Leva.

Od detstva sa u neho prejavovala vášeň pre čítanie a knihy. V roku 1811 vstúpil do práve otvoreného Lýcea v Cárskom Sele, prestížneho učilišťa pre budúcu elitu štátnej služby. Tam sa začína rozvíjať jeho básnický talent. Po maturite roku 1817 opúšťa Lýceum a vstupuje do služby na ministerstve zahraničných vecí v Petrohrade (1817 – 1820). Prijmú ho do literárneho spolku Arzamas a Zelená lampa. Mladý básnik sa vrhá do víru veľkého sveta, zblíži sa s mladými liberálmi vyznávajúcimi politické idey, ktoré do Ruska prišli z Francúzska po napoleonských vojnách. Veľký podiel na formovaní mladého Puškina mala práve vlastenecká vlna po víťazstve nad Napoleonom (1812). V roku 1820 je vypovedaný z Petrohradu za slobodomyselné názory, za satirické básne, politické pamflety a epigramy do južného Ruska – Kišiňova. V Kišiňove nadväzuje kontakty s neskoršími dekabristami. Cestuje po Kryme a Kaukaze.

V roku 1823 je po intervenciách priateľov preložený do Odesy pod kuratelou kniežaťa Voroncova, ale pre vzájomné nezhody ho poslali na rodný statok Michajlovskoje.

(I. I. Puščin u A. S. Puškina v Michajlovskom - N. N. Ge, 1875)

V decembri 1825 umiera cár Alexander I. a vypukne povstanie dekabristov, na ktorom sa Puškin nezúčastní len náhodou. Po porážke dekabristov, dostáva Puškin milosť a nový cár povolí Puškinovi návrat do Petrohradu a ustanoví sa za jeho osobného cenzora. Puškin sa opäť ponára do alkoholu a škandálov. V rokoch 1827 – 1828 bol vyšetrovaný v súvislosti s náboženským dielom Gavriiliada. V roku 1829 znova cestuje na Kaukaz. O rok neskôr žiada o ruku osemnásťročnú Natáliu Gončarovovú, chýrnu petrohradskú krásavicu. Odchádza na rodinný statok Boldino riešiť finančné problémy, avšak v Rusku vypukne cholera a Puškin je nútený čakať v Boldine niekoľko mesiacov. Vo februári 1830 sa oženil a definitívne presťahoval do Petrohradu. Narodili sa mu dcéry Mária a Natália a synovia Alexander a Grigorij.

V roku 1833 udelí cár Puškinovi najnižšiu dvorskú hodnosť kamerjunkera, aby jeho žena, ktorej otvorene dvorí, mala prístup na najelitnejšie dvorské plesy. Puškinovej žene tiež dvorí Georges d'Anthés, devätnásťročný francúzsky barón,

adoptívny syn holandského vyslanca. Puškin zaslepený žiarlivosťou a intrigami petrohradskej aristokracie vyprovokuje s ním súboj. V súboji 8. februára 1837 je Puškin smrteľne zranený. O dva dni neskôr umiera. Je pochovaný pod policajným dohľadom a bez účasti širšej verejnosti na cintoríne Sviatogorského kláštora.

TVORBA: Znalcov Puškinovej tvorby udivuje neobyčajná mnohostrannosť jeho génia a šírka umeleckého videnia skutočnosti, akými sa môže pochváliť málokto zo svetových básnikov. V jeho diele sa odzrkadlili mnohé krajiny a mnohé epochy ľudských dejín. No nech písal o čomkoľvek, nikdy neprestal byť národným ruským básnikom. Jeho dielo evokuje pred naším zrakom všetky kraje nepochopiteľného Ruska a celú ruskú históriu. Bol nielen vynikajúci básnik, prozaik, dramatik, kritik, ale aj publicista a historik. Puškinova tvorba je čiastočne romantická, čiastočne realistická. Ťažisko jeho umeleckého odkazu tvorí ľúbostná, prírodná a spoločenská lyrika.

Už v lýceu napísal asi 120 básní, publikovať začal v roku 1814. Prechádza od intímnej lyriky k poézii oslavujúcej slobodomyseľné ideály.

Obdobie okolo roku 1820 sa pokladá jeho prvé tvorivé obdobie. Napísal veľa básní so sociálnymi motívmi, najväčší ohlas mali básne:

- ☞ **Sloboda (Voľnosť, 1817)**
- ☞ **Dedina (Derevňa, 1819).**

Program mladej generácie vyjadril v básni:

- ☞ **K Čaadajevovi (K Čaadajevu, 1818).**

Jeho vrcholným dielom je rozprávkový epos:

- ☞ **Ruslan a Ľudmila (1817 - 1820).**

Pobyť v moldavských stepiach, na pobreží Čierneho mora a v kúpeľoch v Pjatigorsku a na Kryme (leto 1820) dali básnikovi mnoho podnetov na tvorbu. Práve tu vznikli jeho poémy:

- ☞ **Kaukazský zajatec (Kavkazskij plennik, 1821),**
- ☞ **Bratia zbojníci (Braťja razbojniki, 1822),**
- ☞ **Bachčisarajská fontána (Bachčisarajskij fontan, 1823),** hold romantickéj láske
- ☞ **Cigáni (Cygane, 1824)**

a mnoho vynikajúcich lyrických básní ako:

- ☞ **Noc (Noč, 1823).**

V usadlosti v Michajlovskom napísal mnoho ruských balád a piesní ako:

- ☞ **Ženich (1825),**
- ☞ **Utopený (Utoplennik, 1828),**

na ktoré nadviazal v 30. rokoch rozprávkami:

- ☞ **cárovi Saltánovi (Skazka o care Saltane, 1832),**
- ☞ **O rybárovi a rybke (Skazka o rybake i rybke, 1833).**

V Michajlovskom napísal Puškin aj historickú drámu:

- ☞ **Boris Godunov (1826),** preslávená Modestom Musorgským v rovnomennej opere (1874). V tomto diele sprítomňuje udalosti ruských dejín 16. storočia.

Vtedy vznikla aj žartovná veršovaná novela:

☞ **Gróf Nulin (Graf Nulin, 1825).**

Na jeseň roku 1830, strávenú na rodovom statku v Borodine, dokončil Puškin hlavnú časť pozoruhodného románu:

☞ **Eugen Onegin (Jevgenij Onegin, 1823 - 1831),** ktorý začal tvoriť už v Kišiňove.

Jeho politické sympatie patrili dekabristom, čo dosvedčuje najmä báseň:

☞ **Na Sibír (V Sibir, 1827).**

Roku 1828 napísal poému:

☞ **Poltava,** v ktorej vyjadril obdiv Petrovi Veľkému.

Na druhú polovicu 20. rokov spadá aj rozkvet lyrickej poézie, najviac plodná bola jeseň 1830, ktorú strávil v Bolodine. Tu napísal aj epickú báseň:

☞ **Domček v Kolomne (Domik v Kolomne, 1833)**

a tiež tragédie:

☞ **Mozart a Salieri (Mocart i Sal'jери),**

☞ **Skúpy rytier (Skupoj rycar)**

☞ **Kamenný hosť (Kamennyj gost').**

V Boldine napísal aj poviedky a zložil asi 30 lyrických básní. 30. roky sú obdobím záujmu Puškina o dejiny, študuje historické materiály, ide do Orenburgu, aby poznal prostredie Pugačovovho povstania. Z tohto obdobia pochádza poéma:

☞ **Medený jazdec (Medenyj vsadnik, 1833).**

Význam majú aj prozaické diela, z ktorých v roku 1830 uverejnil úryvky z nedokončeného románu:

☞ **Černoch Petra Veľkého (Arap Petra Velikogo).**

Tiež napísal aj dielo:

☞ **Dejiny Pugačovovho povstania (Istorija pugačovskogo bunta, 1834)**

a román na túto tému:

☞ **Kapitánova dcéra (Kapitanskaja dočka, 1836).**

Známe sú aj jeho **Belkinove poviedky (Povesti Belkina)**, ku ktorým patrí:

☞ **Fujavica (Metel', 1864),**

☞ **Sedliacka Slečna (Baryšňa-krest'janka, 1864),**

☞ **Hrobár (Grobovščik, 1897),**

☞ **Výstrel (Vystrel, 1898)**

☞ **Staničný dozorca (Stacionnyj smotritel', 1885).** Tieto poviedky sú preniknuté humanizmom.

Rozvoj Puškinovho rozprávačského umenia dokumentujú prózy:

☞ **Piková dáma (Pikovaja dama)**

☞ **Dubrovskij (1832 - 1833).**

Puškin sa zaslúžil aj o rozvoj ruskej žurnalistiky. Inicioval vydávanie časopisov **Literárne noviny (Literaturnaja gazeta 1830)** a **Súčasník (Sovremenik 1836-1837)**.

Alexander Sergejevič Puškin bol dovŕšiteľom básnickej tradície 18. storočia a zároveň zakladateľom modernej ruskej prózy. Bol jedným z najväčších básnikov akých kedy zrodila ruská zem.

Aj na Slovensku v kaštieli v Brodzanoch máme múzeum veľkého ruského básnika Alexandra Sergejeviča Puškina, hoci on sám nikdy Brodzany nenavštívil. Ale práve jeho meno láka do miestneho Slováckého múzea A. S. Puškina ročne 15 až 17 tisíc ľudí. Matka niekdajšej majiteľky kaštieľa Natálie Oldenburgovej - Alexandra Gončarovová bola Puškinovou švagrinou, ktorého v múzeu pripomína niekoľko exponátov, vrátane posmrtnej masky. Natália Oldenburgová dala v Brodzanoch, v okrese Partizánske, postaviť chudobinec, nemocnicu a školu. Zomrela v roku 1937 a najstarší ľudia z obce si na ňu pamätajú. Ako 84-ročná sedela ešte deň pred smrťou na koni. Pochovaná je v rodinnej krypte v neďalekej Hôrke. A napokon, do Brodzianskeho kaštieľa sa pred krutým manželom uchýlila žena krásna ako obrázok rovnakého mena, Puškinova dcéra.

ZDROJE:

1. SVETOVÁ LITERATÚRA NA DLANI,
Vydavateľstvo PRÍRODA, s.r.o. Bratislava, 2001
Napísala Vlasta Hovorková a kolektív
2. SPRIEVODCA dielami slovenskej a svetovej literatúry
Vydavateľstvo ENGIMA Nitra, 2003
PhDr. Milada Čaltíková
3. ENCYKLOPÉDIA SPISOVATEĽOV SVETA
Vydavateľstvo OBZOR Bratislava, 1978
Spracoval Kolektív autorov, zostavovateľ Ján Juríček
4. <http://www.ruskodnes.sk/index.php?sec=3&w=cu&id=4>
<http://www.mikesh.szm.sk/literatura.htm>
<http://cestovanie.sme.sk/clanok.asp?cl=87042>